

Het geheugen van ons gezelschap

Hanne Ampe

Of we nu als toneelvereniging kunnen terugblikken op een 50-jarig bestaan of een eenmalig theaterproject opzetten, we laten sporen na. Denken we maar aan theaterteksten, verslagen van bestuursvergaderingen, decors, kostuums, foto's of video's. Er zijn ook minder zichtbare sporen zoals anekdotes, ervaringen of spel- en maaktechnieken. In deze sporen kunnen we het unieke verhaal van onze vereniging aflezen. Maar hoe kunnen we hier mee omgaan en hoe brengen we dit verhaal naar buiten?

Deze vragen vormden het beginpunt van 'Het geheugen van mijn gezelschap', een sessie georganiseerd door Het Firmament - expertisecentrum voor het cultureel erfgoed van de podiumkunsten - en het Forum voor Amateurkunsten tijdens het Landjuweelfestival 2014. Een tiental theaterbeoefenaars spraken over de omgang met het erfgoed van hun toneelgroep. An De Mol van NTGent vertelde vol passie over de theaterkostuums die op de zolder van het Gentse stadstheater gestockeerd worden.

GOED BEWAARD IS GOUD WAARD.

Er zijn veel praktische redenen waarom een toneelgroep tijd zou besteden aan een goed onderhouden archief. Het kan aspecten uit de dagelijkse werking vergemakkelijken. Het archief kunnen we als administratief, organisatorisch en technisch geheugensteuntje, bij juridische betwistingen of voor promotiedoelinden gebruiken. Het kan een hulpmiddel zijn om nieuwe (bestuurs) leden in te werken en zelfs om oude leden terug op te sporen.

Met het archief kunnen we in het verleden graven, de artistieke evolutie zien en herinneringen bovenhalen. Bovendien is het handig als we decors en kostuums opnieuw kunnen gebruiken. Ook vanuit financieel én ecologisch oogpunt levert hergebruik tal van voordelen op.

Met snuffelen door bewaarde rekvisieten, decors en kostuums kunnen we inspiratie opdoen. Ons erfgoed kan interessant bronmateriaal zijn voor uiteenlopende en experimentele publiekprojecten. Door op een andere manier naar buiten te treden kunnen we niet alleen een meer divers en nieuw publiek aantrekken, maar ook iets extra bieden aan ons trouwe publiek. Aan de hand van die geschiedenis kunnen we bovendien de rol van onze toneelgroep in de gemeente of stad tonen, wat onze vereniging legitimiteit geeft bij de lokale overheid.

AAN DE SLAG!

Een jubileum is de gelegenheid bij uitstek om iets te doen met het verleden, maar we

wat wij belangrijk vinden om door te geven aan volgende generaties. Door bijvoorbeeld interviews af te nemen met sleutelfiguren van onze vereniging ('het levende geheugen van een vereniging') of het filmen van bepaalde technieken leggen we dit vast op materiële dragers.

CREATIEF MET HET VERLEDEN

Als theaterbeoefenaars bezitten we het talent om iets creatiefs, artistieks of experimenteels te realiseren met erfgoed. Dat kan een rijk palet aan visies en praktijken opleveren, dat ook inspirerend kan zijn voor anderen. Dit artikel is een pleidooi om *out of the box* te denken! ❶

Memorabele gebeurtenissen kunnen we op een ludieke manier op het podium brengen. We kunnen een populair stuk van een van de eerste regisseurs hernemen, misschien zelfs in de authentieke kostuums van toen. Of we steken klassiekers in een nieuw kleedje. Met initiatieven als amateur-TONEELhuis en de spiegelprojecten van NTGent gaan amateurs aan de slag met repertoirestukken van deze vermaarde stadstheaters. In het project 'Shake that Willy' spelen Hoger Streven, Krakeel, TRAC en de WAANzin twee seizoenen lang Shakespeare. We kunnen experimenteren met eeuwenoude genres als commedia dell'arte, schimmen- of wagenspel en er een eigentijdse toets aan geven. Zo blijft theatererfgoed springlevend!

We kunnen het publiek ook verrassen met iets naast het podium. Of we nu een tentoonstelling organiseren, een boek uitbrengen of een toneelwandeling uitstippen; het samenspel tussen het tastbare en niet-tastbare erfgoed maakt het extra interessant. Aan de online tijldijn met alle producties van Muziektheater Transparant zijn bijvoorbeeld herinneringen van betrokken sleutelfiguren gekoppeld (www.transparant.be/nl/tijldijn). Het is door deze combinatie dat we het boeiende - en meer volledige - verhaal van ons toneelgezelschap kunnen vertellen.

Hier kunnen we de kans grijpen om ook het publiek op een meer actieve manier te betrekken. Ook zij koesteren herinneringen aan onze toneelgroep en aan de voorbije voorstellingen. Of we kunnen onze bijzondere traditie(s) in de schijnwerpers zetten. Zo volgde een fotograaf het Brugse revuegezelschap Zonnestraal achter de coulissen, tijdens het repeteren en het passen van de kostuums. De fototentoonstelling 'Snapshot: Glitter en Glamour' gaf een unieke blik achter de schermen van de revuetraditie. ❷

Vooraleer we van start gaan, denken we best na over wat we willen bereiken. Welk aspect van het verleden van de vereniging fascineert ons? Wie willen we bereiken? Waarom vinden we het belangrijk onze passie met hen te delen? Deze doelstellingen vastleggen kan best een moeilijke opdracht zijn, maar het zal helpen om de vorm van onze activiteit te bepalen. Brainstormen hierover met enkele mensen die nauw betrokken zijn bij onze vereniging, kan interessante ideeën opleveren. En voor de uitwerking van het project staan we niet alleen: we kunnen bij verschillende kunsten- en erfgoedorganisaties terecht. Ook de gemeente of stad kan helpen. Het Firmament kan je de weg wijzen! ❸

❶ Op www.hetfirmament.be/praktijkvoorbeelden-podium-kunsten-erfgoed vind je allerlei erfgoedprojecten.

❷ Snapshot is een reeks fototentoonstellingen van het Bruggemuseum, Erfgoedcel Brugge en het Fotohuis. De reeks bracht de omgang met het rijk en divers immaterieel erfgoed in beeld en gaf onder andere een gezicht aan de hedendaagse traditie van de revue.

❸ Surf naar www.hetfirmament.be/aan-de-slag voor een overzicht van de dienstverlening van Het Firmament en van andere organisaties

De online toolbox TRACKS - www.projecttracks.be -, geeft ons een heleboel handige tips en richtlijnen voor het in kaart brengen van een archief en collectie, het opstellen van een inventaris, het ordenen en het verbeteren van bewaarmethoden. TRACKS werd gerealiseerd door PACKED vzw met medewerking van Het Firmament, i.s.m. tal van partners waaronder het Forum voor Amateurkunsten.

Op het online platform immaterieelerfgoed.be vinden we ideeën om dit 'vluchtige' erfgoed te bewaren. Het Firmament kan helpen met advies op maat.

Kostuumtips van An de Mol (NTGent):

- Hang alle kostuums aan identieke kapstokken. Je wint enorm veel ruimte.
- Cederhouten blokjes tussen de kostuums hangen is een goede en milieuvriendelijke manier om motten te bestrijden. In plaats van jaarlijks nieuwe blokjes aan te kopen, kan je deze om de 3 à 4 maanden behandelen met een mix van ceder- en lavendelolie. De kostuumstock zal bovendien lekker ruiken, net als de kostuums zelf.
- Kostuums bewaren en hergebruiken is financieel voordeliger dan deze te verkopen. Je kan ze ook verhuren of uitwisselen met collega-toneelgroepen.
- De kostuums van NTGent worden tegen een redelijke prijs verhuurd aan collega's. Interesse? Op woensdagvoormiddag kan je een afspraak maken met An De Mol (an.de.mol@ntgent.be). Andere adresjes om te onthouden zijn De Kostuumvitrine, Event-Team en de rubriek 'Vraag/Aanbod' van OPENDOEK.